

Københavns vandforsyning før loven af 1926, blev Københavns kommune anset erstatningspligtig for sin fulde andel i skaden efter almindelige retsgrundsetninger. På det tidspunkt havde 1926-loven i § 6, stk. 1, nr. 5, givet en udtrykkelig regel om erstatningsspørgsmålet.

1926-lovens erstatningsregel var ret forsigtigt formuleret, idet det med hensyn til betingelserne for erstatning navnlig udtaltes, at landvæsenskommissionen skulle bestemme, hvilke erstatninger der burde udredes for den skade, som forvoldtes ved forandring af grundvandstanden under udførelsen af anlægget eller ved dets drift, „for så vidt billighed udkræver, at sådan erstatning ydes“. Den nærmere fastlæggelse af erstatningspraksis blev herved overladt til retsanvendelsen. I den udvalgsbetænkning af 1922, der lå til grund for loven, gjordes der imidlertid udførligt rede for, hvorledes erstatningsbestemmelsen tænkt anvendt. Hovedsynspunktet var utvivlsomt, at der skulle ydes erstatninger i ret betydeligt omfang. Det måtte dog for det første være en forudsætning, at grundvandstandssænkningen overhovedet hidrørte fra vedkommende vandværks pumpringer. Dette ville formentlig stille sig klart tæt ved vandværket, hvor sænkningen ville være betydelig; længere fra vandværket, hvor sænkningen var ringere, kunne det derimod være tvivlsomt, om sænkningen skyldtes vandværket eller andre forhold, f. eks. tørke eller dræning. Da årsagsforholdene i så henseende kunne være vanskelige at klarlægge eller kun kunne klarlægges ved urimeligt bekostelige undersøgelser, anbefalede udvalget, at man, hvilket måtte findes foreneligt med almindelige bevisbedømmelsesregler, ikke pålagde den erstatningssøgende at føre fuldt bevis for årsagsforbindelsen, men nøjedes med en vis sandsynliggørelse. Udover årsagsforbindelse måtte det være en forudsætning for at yde erstatning eller dog fuld erstatning, at skaden ikke kunne tilregnes den skadelidende selv eller var en følge af forhold, som han fandtes at burde bære risikoen for — f. eks. skulle der ikke ydes nogen større erstatning for uddybning af en brønd, der var så dårligt anlagt, at den alligevel om kort tid måtte ændres. Endelig burde det efter udvalgets mening være en forudsætning for erstatning eller dog fuld erstatning, at der var tale om en væsentlig grundvandstandssænkning, idet mindre sænkninger kunne indtræffe af mange årsager, og grundejerne altid burde være forberedt herpå. Som begrundelse for sådanne begrænsninger i erstatningsreglen fremhævede udvalget, at vandværkerne var af betydning for almenvellet og ikke burde hindres af omfattende erstatningskrav.

Om landvæsenskommissionernes praksis vedrørende disse erstatninger henvises til den udførlige redegørelse i 1961-betænkningen side 42-45. Hovedreglen har i overensstemmelse med 1922-betænkningens anvisninger været, at der er givet fuld erstatning for skader ved grundvandstandssænkningerne. I overensstemmelse med udvalget har praksis ikke stillet meget strenge krav til beviset for årsagsforbindelse mellem vandindvinding og sænkning, men har nøjedes med en vis sandsynliggørelse, jfr. land- og overlandvæsenskommissionskendelser i U.f.R. 1934, side 329 (1961-betænkningen side 108, nr. 12) og Juristens kendelsessamling, hæfte VI (1955), side 10 (betænkningen side 115, nr. 53), hæfte XV (1960), side 15 (betænkningen side 119, nr. 65), hæfte XVI (1961), side 5 (betænkningen side 119, nr. 67), hæfte XVII (1962), side 11, og hæfte XXI (1966), side 37; se på den anden side hæfte XVII, side 19, og hæfte XXI, side 40 og 43. Med hensyn til erstatningsnedsættelse i anledning af erstatningssøgendes dårlige anlæg henvises til højesteretsdommen i U.f.R. 1936, side 1078 (betænkningen side 109, nr. 20). Med hensyn til udladelse af at yde erstatninger for mindre sænkninger har praksis i det hele næppe fulgt udvalget; i hvert fald inden for Københavns vandforsynings område har det været almindeligt at yde erstatning i sådanne tilfælde, når sænkningen måtte antages at skyldes vandværket.

De skader, der er blevet erstattet, har i vidt omfang bestået i, at omkringliggende brønde er blevet udtørret, og at vandstanden i omkringliggende borer er blevet sænket, så den eksisterende pumpe ikke har kunnet oppumpe vandet. Endvidere er der givet erstatninger for skade på landbrugsdrift, når grundvandssænkningen har medført udtørring og revnedannelser i tørveenge.

På et væsentligt punkt har der dog formentlig i erstatningspraksis været en vis begrænsning, som ikke er nævnt i udvalgets redegørelse, idet erstatningerne i hvert fald i det store og hele kun har vedrørt skader på bestående indretninger, medens der næppe i videre omfang er ydet erstatninger alene for tabet af muligheden for fremtidig at lave en indretning. En grundejer, hvis brønd løber tør, kan således få erstatning herfor, men den grundejer, der senere skal lave et nybyggeri, får ikke erstatning for, at han må lave brønden ved byggeriet dybere, end han ellers havde behovet. En grundejer, hvis dyrkning forstyrres, får erstatning, men ikke den grundejer, der fremtidig kunne tænke sig at lave en lignende dyrkning. Begrænsningen har en parallel i reglerne i 1926-lovens §§ 11 og 12 om vandværkernes erstatningspligt over for